

minoració, *minorista*, *minoratiu*. *Minoritat* [Llull]. *Minoria* [Llull]. *Aminorar*. *Minúscula* [Belv.], pres del ll. *mīnūscūlus* diminutiu de *minor*, *minus*.

Menut [origens, S. XIII], del ll. *MINŪTUS*, -TA, -TUM, 'petit, petitó', pròpiament participi passiu de *MINUERE* 'disminuir' (d'on *minvar* infra): «cavayl e tota cavalladura, e tota bèstia grossa e *menuda*», *CostTort*. (Ol., 55; f° 43v6a).

Bastarà que documentem sobretot importants aplicacions especials: aplicada a la gent o al poble, era la gent modesta (diferenciada dels senyors, clergues i ciutadans honrats): «lo Ca venc a lur hostal, e dix-los que ell ere molt despagat com lo rey lo havia donat a aquell cavaller, car ell no preposave cassar contra lo poble *menut* del Lhéó», Llull (*Merav*. II, 127: equiparant per paràbola a la gent modesta d'un reialme, els conills, llebres, perdus, tudons i la caça tota entre les bèsties, que havien fet rei el lleó); *la gent menuda*, a. 1330, que havien pres part en un barreig o saqueig (*BABL* IV, 443). *Lletra menuda* «litterae minusculae», OPou (*TbPu.*, 182); avui ja no és això, però sovint s'usa en estil popular, i en tot una mica pintoresc, per a tota mena de lletra impresa («li fa por la *lletra menuda*» 'és poc amic de llegir'). En el camp s'aplica sobretot a gra, llegums etc. (*el mill és molt menut*, *unes lletnies menudes*; *blat del menut* Esterrí de Cardós, 1934, una mena de blat).

En algunes comarques excèntriques del Migjorn i de Tramuntana, es nota tendència a eixamplar-ne molt el radi d'aplicació fins a quasi desbancar *petit* i *xic*; així cap als Ports de Morella: «La Mola 'l Patró és *minúda*» (referint-se a una mola de cingles), «un ullal *minudet*» (parlant d'una deu: Bellestar, 1961). I en alguns pobles de les Corberes, a la ratlla lingüística, i més en els primers pobles occitans (on la *ū* oscilla entre *ü* i *œ*, o més aviat és un fonema intermedi que oscilla entre aquests dos): a Vingrau diuen *el dit menét* per 'menovell, dit xic', l'oposat a «una taula grossa» és «una taula *menédé*», per pujar a la Serra hi ha primer *El Pas Gran* i més amunt *el páz menüt* (1960).

Una expressió del mateix valor que l'adverbi castellà *a menudo* no prengué peu en català, on ja teníem *sovint*, però no deixa de trobar-se'n algun inici antic i dialectal, en particular acompanyant *sovint* (llavors sense *a*) a manera d'intensificació: hi ha tanmateix *a menut* en una reglamentació del port d'Eivissa, dels Ss. XIV-XV (Macabich, *Feudalismo*, 70, veg. *DRASSANA*); «sovèn e *menut*», Jaume I (*Cròn.*, §§ 168, 370), Reixac (*Questa*, 179.28). *A la menuda* aplicada a la mena de venda oposada a la que es fa a l'engròs, és expressió ben afermada en català modern del Princ. [Lacav.] i que també es documenta ja de fa llarg temps en el Ross.: «molts aportan --- samals per vendre a *la menuda*, en dany i perjudici dels mestres fusters qui tenen samals per vendre», Perp., 1669 (*RLR* XVI, 21), si bé allà també s'havia usat així *a menut*: «per revendre aquí *a menut*», 1298 (*RLR* V, 98). *Per menut*, en canvi, ha valgut sempre més aviat 'en detall, detalladament': «Jo-ls vos diré tots per *menut*: / Mossèn Bguer. Vilaragut, / Mn. Pròxida ---» i ano-

mena cinc o sis poetes més dels del S. XV, i acaba «e aguí bon àlt / d'un de Mallorques, mercader, / que de son nom no sé lo ver», Fc. Ferrer, S. XV (JMBover, *BiEscrBal*. I, 456.1.1.).

Alguns usos que són propis del plural. 'Els *menuts* són les vísceres d'un animal sacrificat, en particular aviram, quasi el mateix que les *freixures* [Belv.], cosa especial del Princ. i les Illes; plural que també registren Belv. i Lab. (1840) per a 'moneda engrunada' (que altres diuen amb lleig neologisme *xavalla*) i això és ben viu en el P. Val. sobretot (EnrValor, c. 1950) i Mall. (*AlcM*, § 3), on ho trobo d'altra banda, amb aquest valor, per a una moneda sola de poc valor: «Ma mare per un escut / vostra seria, / vostra seré. / —Ma fia, per un *menut* / no't quitaria, / no't quitaré, / no't quitaré», cançó pop. mall. en MilàF (*Romllo*, 261.18).

Minuta [DTo.]; *minutar* [Lacav.]. *Minuter*, -era [Lab. 1840].

Duplicat savi: *minut* 'sexagèsima part d'una hora' [Belv.], ço que també s'ha dit de la d'un grau de cercle (en sentit astronòmic en Gilbert-Corsuno, fi S. XIV, *AlcM*) i per a subdivisions d'altres mesures, fins de distància: «part del peu que's diu onça --- se pot partir en 288 punts, 576 *minuts*, 1152 moments», OPou (*TbPu.*). *Menú*, del fr. *menu* id., pròpiament 'detall dels plats'. *Minuet* [Lab. 1840], del fr. *menuet*, pròpiament 'menudet, petitó'.

DERIV. de *menut*: *Menudall* [Belv.; *menuday* 1652, mall., *DAG*, *DFgra.*], en particular 'vestit dels nadons' mall. (-*day*, Els Llombards, *BDLC* XIII, 13), 'vestits dels infants' val. (Xàtiva, Alcoi, *BDLC* XII, 307, 310); encruat amb *terregall*: *minugall* pall. 'terrossos petits (de mineral de calç)' (a l'Alt Flamicell, Violant, *BCEC* XLVII, 17, on hi ha tendència a canviar la *e* pretònica en *i* en bastants condicions). D'altra banda *menudalla* [Escrig 1851; *DAG*. sense cites; no Lab. ni *DFgra.*], col·lectiu per a moltes menes de coses menudes, en particular parlant de quitxalla, acc. pròpia almenys de les comarques gironines (Pous, Ruyra) i del val. central (un articulista de «Las Provincias», 22-IV-75, p. 23, ho contraposa a l'ús barceloní de *canalla*), però també el trobem parlant d'articles de venda en alguna cançó popular en dial. or.: «set cargats de llansols - altres set de tovallas / y set de tovallons - y'l demés, *menudalla*», MilàF (*Romllo*, 307C). *AlcM* creu que ve de *MİNŪTALIA* (plural neutre de *minutalis* o *minutal* 'conjunt de coses menudes o capolades'), ço que és ben possible: necessari no, puix que *-alla* i *-all* són sufixos tan productius en el català de sempre, i el fet que ni *menudall* ni menys *menudalla* no es documentin fins a data moderna no ens invita gens a creure-hi.

Molt més antic és l'equivalent *menuderier*: «a la porta de Muntblanc vos responem que-ns semblen *menuderier* e ocasió que-ns volets trobar», a. 1259 (CaCandi, *MiscHiCat*. II, 499); «tota carga de merceria o d'altres *menuderier*, qui-s desfassa en ostal, 12 drs.» ross., 1284 (*RLR* IV, 375). *Menuder*. *Menuència* [1492], -*dància*. *Menudes*. *Menudeig*. *Menudejar*, castellanisme intolerable per 'sovintejar' (que amb escàndol veiem admés en *AlcM*).